

Kunnat ja jätevedet vesienhoidon toteutuksessa

Vesienhoidon tavoitteet myös kuntien tavoitteita

Puhtaat pinta- ja pohjavedet ovat keskeinen osa hyvää asuin- ja elinympäristöä ja kuntien vetovoimaa. Pinta- ja pohjavedet tarjoavat yhdyskunnan ja yksittäisten kiinteistöjen talousveden, mahdollistavat vesistöistä riippuvien elinkeinojen toiminnan ja toimivat muidenkin ekosysteemipalvelujen tarjoajana. Kunnat ovat yhdyskuntien vedenhankkijoina, jätevesihuollosta vastaavina ja vesistöjen virkistyskäyttäjinä merkittäviä ekosysteemipalvelujen käyttäjiä, ja kuntaliitto tukee vesienhoidon tavoitteiden toteuttamista.

Hajajätevedet

Vesienhoidon tavoitteiden mukainen pinta- ja pohjavesien hyvän tilan saavuttaminen edellyttää resurssien ja ohjauskeinojen suuntaamista alueellisten vesienhoitosuunnitelmien toteuttamiseen. Pistekuormituksen ollessa kohtalaisesti hallinnassa, tulee toimenpiteiden painotusta suunnata erityisesti hajakuormitukseen, kuten hajajätevesisäädösten toimeenpanoon. Kunnissa hajajätevesisäädösten toimeenpano on jo tähän mennessä ympäristöministeriön alkuperäisen asetuksen vaikutusarviosta poiketen aiheuttanut merkittävää lisätyötä mm. viranhaltijoiden kouluttautumisen, kiinteistöjen neuvonnan, ohjauksen ja valvonnan, tarkastuskäyntien, lausuntojen, toimenpide- ja rakennuslupahakemusten käsittelyn sekä paikallisten määräyskokoelmien- ja asianhallintajärjestelmien päivittämisen muodossa. Ajankohtaista ovat säädösten sisältämiin poikkeusmahdollisuuksiin liittyvien tulkintojen luominen, joihin kunnissa kaivataan edelleen ohjeistusta.

Alkuperäisen hajajätevesiasetuksen pitkä 10 vuoden siirtymäaika ja sen edelleen pidentäminen kahdella vuodella vuonna 2011 on heikentänyt kiinteistöjen sitoutumista velvoitteisiin. Järjestelmien hitaasti alkanut korjaaminen lähes pysähtyi vuoden 2011 säädös muutosten jälkeen. Hyvissä ajoin velvoitteensa hoitaneet kiinteistönomistajat ovat kokeneet saaneensa epätasapuolista kohtelua, muista tehtävistä jätevesisuunniteluun ja -urakointiin siirtyneitä henkilöitä on jäänyt vaille työtä ja vesienhoidon tavoitteiden saavuttaminen on hidastunut. Kunnista ei ole tullut Kuntaliitolle viestiä, jossa säädösten avaamista toivottaisiin.

Voimassa olevat hajajätevesiä koskevat säädökset edellyttävät eri arvioiden mukaan edelleen noin 200 000:n kiinteistön jätevesijärjestelmien uusimista. Tämä enteilee keväällä 2016 valtavaa valvontaurakkaa ja toimenpideluparuuhkaa kuntien ympäristöhallinnossa ja rakennusvalvonnassa. Kunnissa tällaista ylimääräistä resurssia ruuhkan purkamiseen ei tunnetusta tehtävien ja rahoituksen epäsuhdasta johtuen ole käytettävissä nyt eikä näköpiirissä. Valvonta tulee toteuttaa riskiperusteisesti priorisoiden ja tämä edellyttää etukäteissuunnittelua ja ohjeistusta ja resursseja siihen.

Keskitetty jätevesihuolto

Hajajätevesien ohella keskeinen vesienhoidon tavoitteiden toteutumisen edellytys on oikein mitoitettu, kunnossa oleva ja tehokkaasti ravinteita poistava yhdyskuntien jätevesihuolto kunnissa. Vesihuoltoverkostoissa muhii valtava korjausvelka. Verkostojen saneeraustarpeen on arvioitu olevan vuositasolla yli 300 M€, kun nykyisin saneerauksia tehdään noin 150 M€ verran. Verkostojen ohella muutkin vesihuoltorakenteet, kuten vesitornit sekä vesi- ja jäteveden käsittelylaitokset, ovat monin paikoin kiireisen saneerauksen tarpeessa. Ilmastonmuutoksen myötä lisääntyvien, viemäriverkostoja kuormittavien hulevesien määrä edellyttää aiempaa enemmän toimenpiteiden suuntaamista kapasiteetin hallintaan. Lisäksi jätevesiä tulisi johtaa siirtoviemäroinnillä tehokkaammille laitoksille ja purkua vähemmän herkille vesistöalueille.

Tarvittavat toimenpiteet

- Ympäristöministeriöltä toimintaohjeet ja suunnitelmat jätevesiasetuksen toimeenpanon loppuun saattamiseksi
- Kunnille lisämääräraha hajajätevesisäädösten toimeenpanon loppuun saattamiseen
- Valtakunnallisen viemärintiöohjelman toimenpiteiden loppuun saattaminen ja niitä tukeva johdonmukainen päätöksenteko
- Siirtoviemäroinnin tuki valtakunnallisen viemärintiöohjelman edellyttämälle tasolle